

DOSKONALENIE CZYTANIA I PISANIA

DLA UCZNIÓW W STARSZYM WIEKU SZKOLNYM

ZESTAW ĆWICZEŃ W CZYTANIU I PISANIU

Ćwiczenia usprawniające technikę czytania i rozumienie tekstu:

- Labirynty – odczytywanie haseł z liter zebranych po drodze,
- Łączenie w pary wyrazów różniących się jedną literą,
- Podkreślenie wśród rozsypanych wyrazów pięcioliterowych, sześcioliterowych itp.,
- Przystawianie liter w podanych wyrazach – tworzenie pojęć: nazwy drzew, kwiatów, warzyw itp.,
- Stawianie pionowych kresek w tekście pisanym ciągiem w celu wyodrębnienia wyrazów,
- Wyszukiwanie wyrazów ukrytych w podanych słowach,
- Dzielenie tekstu (wiersza) na wyrazy, wstawienie znaków interpunkcyjnych,
- Uzupełnianie luk w tekście wyrazami umieszczonymi poniżej,
- Wykreślanie z tekstu pomyłkowo umieszczonych wyrazów,
- Wykreślenie z tekstu wyrazów, które nie pasują do kontekstu,
- Ciche czytanie tekstu i wykonywanie poleceń sprawdzających zrozumienie treści,
- Nadawanie tytułów przeczytanym historyjkom,
- „Książka mówiona”: prezentowanie początku *książki mówionej* przez osobę dorosłą, dziecko kontynuuje czytanie z użyciem kasyety magnetofonowej (zadaniem dziecka jest: słuchanie tekstu, przy jednoczesnym śledzeniu go w książce, słuchanie tekstu bez czytania, streszczenie przeczytanego tekstu (ustne lub pisemne), dyskusja nad tekstem.

Ćwiczenia usprawniające ruchy oczu podczas czytania:

- Odczytywanie par wyrazów w kolumnach – wyrazy podobne optycznie, jak i w brzmieniu fonetycznym,
- Śledzenie wzrokiem biegu linii ograniczonych punktami (cyfry i litery),
- Śledzenie wzrokiem po śladzie linii łączących figury, tam i z powrotem,
- Czytanie tekstu (poziomo – wierszami) rozmieszczonego w dwóch, trzech oddzielnych grupach. Postrzeganie tekstu szybkimi dwoma lub trzema rzutami oczu,
- Odczytywanie wyrazów w pionie (metoda wertykalna),
- Czytanie tekstu sylabami (pionowo).

Sposoby pracy z uczniami mającymi problemy w poprawnym pisaniu:

- Ćwiczenia w czytaniu powinny łączyć się z ćwiczeniami w pisaniu.
- Dyktanda i prace pisemne ucznia z dysortografią należy oceniać jakościowo (opisowa ocena błędów), pod warunkiem systematycznej pracy w zakresie utrwalania reguł ortografii i korekty błędów w zeszytach.
- Ćwiczenia w pisaniu powinny być przeprowadzane systematycznie, w spokojnej atmosferze, bez pośpiechu i zdenerwowania. Praca taka jest skuteczna wówczas, kiedy przeprowadzona jest wytrwale przez szereg miesięcy.
- Ćwiczenia w pisaniu powinny być kontrolowane przez osobę dorosłą tak, aby zapewnić natychmiastową poprawę ewentualnych błędów.
- W pracy z uczniem jak najczęściej proponuje się stosować różne gry dydaktyczne, które wszechstronnie stymulują rozwój funkcji poznawczych.
- W początkowej fazie pracy usprawniającej poprawną pisownię ortograficzną należy koncentrować się na nauce pisania wyrazów z określonym problemem ortograficznym.
- Od nauki pisania poszczególnych wyrazów, ich analizy słuchowej i wzrokowej należy przejść do pisania związków wyrazowych.

- W późniejszym czasie dziecko powinno pracować z pojedynczymi zdaniami, a następnie z tekstem. Powyższe zadania ćwiczą spostrzegawczość, pamięć, koncentrację uwagi, zauważanie problemu ortograficznego.

Przykłady ćwiczeń w pisaniu:

- Czytanie, zapamiętywanie i zapisywanie z pamięci zestawu wyrazów (10 – 15 wyrazów),
- Podawanie jak największej ilości przymiotników określających cechy wybranych rzeczowników,
- Układanie wyrazów zaczynających i kończących się na określonej literę,
- Układanie zdań z wykorzystaniem wszystkich podanych wyrazów (wyrazy rozsypane),
- Zapamiętywanie układy figur geometrycznych – rysowanie z pamięci identycznego układu,
- Dopisywanie do podanego zestawu wyrazów o podobnym znaczeniu,
- Odnajdywanie w tekście (pisanym ciągiem) nazw zwierząt, roślin itp.,
- Układanie wyrazów np. z „rz” z wykorzystaniem podanych sylab,
- Tworzenie łańcucha wyrazów z trudnościami ortograficznymi (każdy następny wyraz zaczyna się od ostatniej litery poprzedniego),
- Przekształcanie podanych wyrazów w inne, poprzez zamianę kolejności sylab,
- Wyszukiwanie w podanym zbiorze liter wyrazów jednosylabowych, dwusylabowych z trudnościami ortograficznymi,
- Spostrzeganie różnic na obrazkach – wymienianie i zapisywanie szczegółów, którymi się różnią,
- Dopisywanie synonimów do podanych wyrazów np. z uwzględnieniem pisowni ch – h, ó – u, rz – ż,
- Rozwiązywanie diagramów z wykorzystaniem informacji zawartych w podanym tekście,
- Tworzenie rymu do podanych wyrazów z trudnościami ortograficznymi,
- Porządkowanie rozsypanych wypowiedzi – tworzenie dialogu,
- Redagowanie opowiadań z wykorzystaniem podanych wyrazów,

- Pisanie prac na komputerze z wykorzystaniem edytora tekstu – możliwość natychmiastowej korekty błędów,
- Przykładem innych ćwiczeń poprawnej pisowni są tygodniowe ćwiczenia wg propozycji prof. Marty Bogdanowicz oraz dyktando w 10 punktach z komentarzem ortograficznym (również opracowane przez prof. Bogdanowicz).

Wykaz proponowanych do wykorzystania podręczników, zestawów ćwiczeń, gier dydaktycznych oraz programów komputerowych:

- Bogdanowicz M., *O dysleksji czyli specyficznych trudnościach w czytaniu i pisaniu – odpowiedzi na pytania rodziców i nauczycieli*, Lublin 1994
- Chylińska H., *Szybkie czytanie*, Warszawa, WSiP 1984
- Dąbrowska M., *Moje dziecko jest dyslektykiem*, Warszawa, Wydawnictwo Sewenth Sea 2003
- Kaszuba – Lizurej A., *W krainie ortografii*, Goleiszów 1999
- Król F., *Sztuka czytania*, Warszawa, WSiP 1982
- Kujawa E., Kurzyna M., *Reedukacja dzieci z trudnościami w czytaniu i pisaniu metodą 18 struktur wyrazowych*, Warszawa, WSiP 1996
- Łuczak A., Murdzek A., *Rozumiem, co czytam – ćwiczenia w czytaniu ze zrozumieniem dla uczniów gimnazjum*, Gdańsk, Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe 2000
- Mickiewicz J., *Jedynka z ortografii?: rozpoznawanie dysleksji, dysgrafii i dysortografii w starszym wieku szkolnym*, Toruń, Dom Organizatora TNOiK 1996
- Pomirska Z., *Wygraj z dysleksją*, Kielce, Wydawnictwo Pedagogiczne ZNP 2004
- Saduś Z., *Zeszyty do ćwiczeń do nauki ortografii*, Opole 1995
- Studnicka J., *Program edukacyjno – terapeutyczny Ortografitti złożony z 9 zeszytów*, Gdynia, Wydawnictwo Pedagogiczne Operon 2003
- Szyndler L., *Pomyśl, zapamiętaj, zapisz*, Kraków, Wydawnictwo Pol – Druk 2004

- Tarnowska E., *202 dyktanda*, Warszawa, Wydawnictwo Skrypt 1999

Gry dydaktyczne:

- Czabaj R.,: *Mam - gra ortograficzna*
- EpideiXis: *Pusy – zestaw zeszytów i klocki ułatwiające opanowanie materiału dzieciom mającym trudności w nauce*

Programy komputerowe:

Na tropach języka polskiego – multimedialny program dla uczniów gimnazjum (klasy 1 – 3) i szkoły podstawowej (klasy 4 – 6),

Polonez – język polski dla każdego (Zestaw programów do nauki języka polskiego dla uczniów szkół podstawowych i średnich),

Dyktando (Środek dydaktyczny zalecany przez Ministra Edukacji Narodowej do nauczania języka polskiego, program dostosowany do zreformowanej szkoły),

Sposób na ortografię (Polecany przez Polskie Towarzystwo Dysleksji terapia dysortografii dla dzieci ze starszych klas szkoły podstawowej),

Samouczek ortograficzny (terapia dysortografii dla gimnazjalistów i licealistów),

Sylaba po sylabie (Terapia dysleksji. Program do nauki czytania dla dzieci ze starszych klas szkoły podstawowej i gimnazjalistów, także przydatny w terapii logopedycznej).

Opracowała Magdalena Pabijanek